

cum seqq. & num. 16. nunc quaritur (hoc themate retento) quid si in sententia nullus certus sit terminus appositus, ut puta si iudex dixerit, condemnatio Titium in centum, quæ si non solverit, vel solvere non poterit, fustigetur, vel transmittatur ad tres, aut aliam corporalem penam patiatur; tunc igitur quod tempus expectandum erit, ut cognosci possit, an velit condemnatus, vel valeat solvere penam pecuniariam anteaquam deveniri possit ad corporalem, varii varia dixerunt, ut est videre apud Prosper. Farinac. ubi proxime num. 16. verior tamen, & rationabilior, atque sequenda illa videtur, quæ docet expectandum esse terminum decem dierum, qui currant à notificatione, & notificatione, ac intentione, ut tenet Augustin. in addition. ad Angel. de malef. verbo, quas si non solverit intra decem dies, amputetur tibi manus, n. 12. Prosper Farinac. d. num. 16. fundatur ex ea regula, quod ibi sumus in factu negativo, ad hoc ut quis incidat in penam, si imper requiritur monitio, cap. extirpanda, & ibi Inno. Hostiensis. Joan. Andr. Anton. de Butr. Abb. & Imol. cum aliis ibi, de prob. & dignit. & alii quos sequitur, & refert August. ibi proxime allegatus.

51 Memineris velim, quod quando sententia ita conditionaliter concipitur, si lapsa termino appposito in sententia, condemnatus non solverit penam pecuniariam, poterit iudex nihilominus facere executionem sententiæ pro pena pecuniaria in bonis condemnati, absque eo quod contra ipsum exequatur corporalis pena, si ita fito magis expedire cognoverit, ut per Bart. in leg. cum duobus, §. fin. n. 2. ff. pro socio, & in l. si frater, §. idem respondit. cl. 2. per illum text. ff. eodem tit. Angel. in l. si quando, §. heres ff. de legat. 1. & in l. si insulam, ad fin. ff. de verbor. oblig. Alex. in l. non solum. §. morte, circa ff. de novi oper. nuncia. Rom. in leg. 1. §. post operis ff. eod. refert & sequitur Ill. in §. pena n. 47. & 48. & ibi additio lit. P. la primera, instit. de actio. & quamvis aliqui relati (sed non sequuti à Flamin. Cartario, loco mox citando) dixerint, quod pena pecuniaria post lapsum termini sit transfusa in corporalem, & sic non possit amplius commutari; prior tamen opinio, & æquior est, & etiam magis communis, sicut testatur Contar. in tract. de executione sententiæ capro bannito, cap. fin. quem sequitur Prosper Farina. d. 10. 1. quæst. 26. num. 15.

52 Hac pertinet, ut sententia sequestrandorum fructuum majoratus in iudicio tenuæ pendente, excedat executor, si fructus, non solum à die decreti perceptos, sed jam perceptos ante ipsam sententiam sequestrati, à tempore mortis ultimi possessoris majoratus sequestrati. Quam questionem à partes examinat Christophor. Paz. in tract. de tenuta, tom. 1. cap. 11. per totum. & quamvis pro illa parte, nempe, ut possit executor sequestrare omnes fructus, non solum post decretum perceptos, sed etiam à die mortis possessoris ultimi, adducens varias, & elegantes consideraciones, ac fundamenta, nihilominus tamen rectè contrarium defendit, imò quod non possit sententia sequestrari exequi, nisi in fructibus post eam perceptis, & percipiendis; non tamen in perceptis à tempore mortis possessoris jam, aliquibusque mediis eam tueretur, quæ omnibus verior est & sequenda, quam ibi latius disputatam videre poteris. Et generaliter quod sententia sequestrati non comprehendat fructus præteriti temporis perceptos, sed extantes & futuros, tenet post alios Marese. variat. resol. l. 2. cap. 277. n. 24.

54 Nunc tractandum de eo, qui electus est ad officium, pro anno presenti putat, vel in semestre, pro primo fuit impeditus uti munere propter objectiones sibi, & adversus electionem oppositas, & quod non fuerat ritè nec solemniter electus; interim dum lis vertebatur, lapsus est annus regiminis, & officii, vel ejus major pars, postmodum obtinuit, & declaratum fuit, ritè & rectè

electionem factam fore, sequere legitime suo posse fungi munere; datus est executor pro hujus rei judicata executione: quaritur an ipse excedat, si loco lapsi temporis aliud subroget, ita ut redintegretur totus annus ad quem electus fuerat? Hanc questionem examinat B. in l. si uno, §. item cum quidam, col. 2. ff. locat. & in l. si prius q. 10. ff. de novi oper. nuncia. Abb. per text. ibi in c. fin. ibi, ut tempus regiminis elabatur, de judiciis, in penult. notabili ubi communiter omnes Canonistæ referunt, & sequuntur Bart. determinationem, & eam magis communiter ab aliis Doctoribus teneri, affirmat Ill. in l. si ita stipulatus essem abs te, col. penult. in prin. latè & ad pares disputat Alvar. Vallas. conf. 155 per tot. tom. 2. lat. etiam Vincent. de Franch. d. 4. 19. per tot. 2. p. qui omnes concludunt, quod quando electio facta est pro tempore certo, limitato, & determinato, puta, pro hoc anno, pro anno proximo sequenti, &c. si tempus labatur, impedimento accedente non subrogatur aliud tempus, ut impleatur annus, quoniam alia est administratio, & opera unius temporis, alia verò alterius, & in isto casu nec fit condemnatio pro hujusmodi redintegratione, & supplemento temporis, ut secus sit (dicunt ipsi Doctores) quando in genere tempus appositum est, ut puto quinquennio, aut biennio, non adjecto, an de proximis, an de aliis. Prædictis tamen casibus habet electus recursum contra tertium in iudicium cum impedimento uti suo officio, & sic non redintegratur, l. fin. cum materia, ff. de ec. per quem factum erit, tex. in l. inde Nevat. §. idem Juli. ff. ad l. Aquil. habetur in l. 1. C. de inst. & in l. si Titius status, ff. de condit. & demonst. Alvar. Vallas. ubi proxime num. 14. apud quos latè de hac materia.

56 Sed successive quæri potest, quod si facta tertii non est ortum impedimentum, sed facta ipsius obligati, & pariter condemnati, ut puta; quis locavit mihi domum, aut agrum in biennium; aut quando legatus est mihi usufructus in biennium à die mortis testatoris, & facta heredis vel locatoris, qui non permisit me uti; & dum vincitur, & condemnatur per sententiam, lapsus est tempus: an passim, saltim in æstimatione, contra eum condemnatum exequi sententiam; & videbatur idem esse dicendum, veluti in causa superiori resolvimus. Sed nihilominus verius videtur in æstimatione adversus hunc condemnatum principaliter aliàs obligatum, posse procedere executionem.

57 Moveor ex ratione mirabilis textus in l. usufructus mihi in biennium 6. cujus sunt verba: Si usufructus mihi in biennium continuum à morte testatoris legatus sit, & per heredem fuerit, quominus eum mihi daret, præterito biennio nihilominus tenebitur, quem admodum teneretur, si res legata in rerum natura esse desisset, quam quis deberet, moraturque esset in eadanda, ut peti quidem jam usufructus qui legatus sit, non possit, quia alius futurus sit, quam qui legatus fuerit, sed æstimatio ejus bima duntaxat facienda sit. Hactenus de dicta lege, ubi gl. & Doctores dant plures concordantes.

58 Cujus legis determinatione stante, rectè succedit juris regula, quæ habet, quod quando quis est condemnatus ad rem tradendam, & præstandam, quæ perit, vel obit, & jam non est in rerum natura, potest vigore talis sententiæ fieri adversus obligatum debitorem condemnatum executio ad æstimationem, & valorem rei, seu interesse, Did. Perez in l. 4. tit. 8. li. 3. ordinament. fol. 1078. Avile. in cap. præter. cap. 10. verbo, execution. num. 53. Parladot. lib. 1. rerum quotid. cap. 6. §. 2. num. 11. Cavallos in contra commun. tom. 1. quæst. 662. & ultra hos plurimos alios Doctores & jura adduximus supra hac 4. part. cap. 5. à n. 33. & est textus expressus in l. si novis. C. de executione rei judicata, l. qui restituere, ff. de rei vindic. l. Julia. ff. de confes. l. 1. tit. 27. p. 3. Ergo sequitur quod si contra locatorem vel heredem lata sit sententia pro usufructu, & locatione præstanda, & partienda,

& tempus lapsum sit, licet aliud subrogari non possit; tamen pro æstimatione adversus eum procedere executionem absque reatu excessus, arbitror, juxta fundamentalem, & juridicam rationem ejusdem legis, si usufructus.

58 Tunc tamen excedere dicitur merus executor, quando dederit dilationem condemnato ad parendum, intra quam si non paruerit, illum excommunicaverit, quoniam excommunicationis sententia actus est jurisdictionalis, quæ sine jurisdictione fieri non potest. Panormit. in cap. si sacerdos, num. 10. de off. ordinarii, pertinet enim ad jurisdictionem contentiosam, cum ferri non debet absque causæ cognitione, c. nemo Episcop. quæst. 1. imò est meri imperii secundum Innoc. in cap. transmiss. de elect. Specul. in tit. de jurisdic. omni. judic. vers. secundum canones, n. 24. Panormit. in cap. quod sedem, de off. ordinarii, col. fin. idem in cap. cum contingat de for. compr. gloss. in d. cap. nemo ubi uterq; Cardinalis comprobatur. Paluda. q. 2. in 4. distinet. 3. latè Navar. in repet. cap. cum contingat, 2. causa nullitatis corollario 6. ver. 6. inferitur hinc sub executorem, ad executor merus est incapax jurisdictionis, & sic dictum terminum ad excommunicandum dando excedit evidenter, ex actibus per Nav. in d. cum contingat quarta nullitatis causa per tot. dicens etiam, quod licet quod alios effectus possit etiam ille, qui nullam habet jurisdictionem terminum deliberatorium, puta, præfigere, ad effectum tamen infligendi novam excommunicationem, alius quam iudex cum jurisdictione, præfigere non potest, ut post Fel. Innoc. Joan. Andr. Imol. Host. & alios, tenet ipse Navar. in d. quarta nullitatis causa.

62 Quid autem erit dicendum de executore cui ad aliquam sententiam exequendam, vel causa committitur cum termino limitato, puta, decem dierum, & vicissim pluris, vel minoris, in quo brevitate terminum non est facultas, ad procedendum quo terminis, & dilationibus, aliàs à jure in simili causa, tam ordinaria, quam executiva concessis, & determinatis: an poterit iste executor abbreviare, & arctare prædictos legales terminos, & illos regulare secundum terminum suæ commissioni assignatum, absque reatu excessus; quia ex eo videbatur hoc casu detegi ex inordinato processu, secundum quæ latius dicenda erunt inferius cap. 13.

63 Qui difficultati responderet, posse licitè executorem absque reatu excessus, & quod magis est, nec etiam simpliciter gravaminis, hunc terminum arctare, ita illum regulando, ut intra terminum sibi, jurisdictionique concessum, per superiore causa terminetur, ita ut tres illi dies, seu etiam decem dati condemnatis, & executatis, ad opponendum, & probandum, in minus resolvantur, atque abbrevientur, quoniam si in iudiciis ordinariis abbreviantur; multo magis hoc casu in summariis, nempe & executivis, abbreviari debent, non enim potest magnum terminum dare, qui arctatum limitatum habet, ut docet Bald. in cap. de causis n. 11. & ibi Abb. n. 6. per text. ibi de off. deleg. latè comprobatur, & resolvit Girond. in tract. de gabell. 4. in princ. n. 5. usque ad n. 14. testantes de praxi, optime etiam Bobadill. in polit. lib. 2. cap. 10. à n. 29. usque ad n. 32. dicentes quod iudex executor non debet expectare, ut sua expiret jurisdictione, cum tacitè sibi videatur à superiore data facultas terminos arctandi, qui sibi illos restrinxit, & limitavit. Facit optime ad propositum text. in l. 1. ff. de gland. legend. & in l. 2. tit. 3. lib. 4. recop. facit l. 6. tit. 18. lib. recop. Bar. in d. latè Fel. in cap. Eccles. S. Mar. n. 32. de constit. quibus adde quæ dixi i. p. c. 13. n. 270. & supra.

CAPUT XII.

Ab executore perperam sententiam interpretante appellationi emissæ an non deferens, vim faciat; ubi latè & utiliter, quæ inter interpretandum præ oculis haberi debeant.

SUMMARIUM.

Interpretari sententiam an possit executor, n. 1.
Interpretari & declarare is potest qui actum gessit, n. 2.
Interpretari & declarare verba dubia sua scriptura an possit Notarius, n. 3.
Successor in officio & jurisdictione an possit intentionem prædecessoris declarare, n. 4.
Interpretari & declarare voluntatem defuncti non potest heres, n. 5.
Declarandi facultas non transit ad heredes, n. 6.
Interpretatio pendens ex mera voluntate, fieri non potest per successorem, n. 7.
Interpretatio pendens à juris regulis, & principiis ex actibus seu processu, cuilibet iudici successoris pertinet, n. 8.
Iudex delegatus subrogatus loco alterius delegati potest sententiam prædecessoris interpretari ex verisimilibus conjecturis, apparentibus ex actibus & processu, non autem ex mera voluntate, n. 9.
Taxare expensas quas sibi taxandas reservavit prædecessor, potest iudex successor, n. 10.
Etiam si successor sibi reservaverit taxare expresso nomine proprio, n. 11.
Quia materia non potest concernere personam, sed jurisdictionem dignitatem, & tribunal, ibid.
Executor sententiæ potest illius facere declarationem interpretativam, n. 12.
L. ab executore, ff. de appell. declaratur, n. 13.
Potestas executoris regulariter à potestate superioris mandantis, n. 14. & seqq.
Interpretari suam sententiam non omnes iudices ordinarii possunt, n. 15.
Executor mixtus respicit merum imperium, n. 16.
Executor dicitur non qui ordinaria, sed delegata potestate aliquid exequitur, n. 17.
Verba debent intelligi secundum vulgarem modum loquendi, n. 18.
Communis usus loquendi prævalet in interpretatione legis etiam divina, n. 19.
Interpretatio generaliter sumpta in quinque species distinguitur, & quas, n. 20.
Interpretationis species quis deduxerit, n. 21.
Interpretatio ad duo capita reduci potest, n. 22.
Interpretatio proprie idem est quod congrua verbi vel orationis declaratio, seu expositio, ibid.
Interpretatio largè capitur pro correctiva seu extensiva, idem.
Interpretationem correctivam alius, quam Princeps facere non potest, n. 23.
Interpretationem extensivam non potest facere iudex nisi circa accessoria & eodem die, n. 24.
Interpretatione proprie, prout est congrua verbi & orationis declaratio, quilibet iudex potest facere, n. 25.
Declarationem interpretativam non alterantem condemnationem præcedentem potest facere executor mixtus, n. 26.
Declaratio interpretativa sententiæ facta per executorem, non inducit novum gravamen, n. 27.
Per declarationem interpretativam sententiæ quod obsecurum est illuminatur & detegitur, n. 28.
Interpretativa declarationis qualitas est ut nihil novi inducat, sed actum præ existentem & præteritum ostendit, n. 29.
Declaratio inest actui declarato, n. 30.

Declaratio retrahitur ad tempus principalis dispositionis declarate, n. 31.
 Declaratio adeo inheret dispositioni ut censetur emanasse cum illa eodem tempore, n. 32.
 Actum qui non potest facere post terminum, potest tamen factum declarare post illum, n. 33.
 Si actus qui declaratur esset validus, secus si nullus, n. 34.
 Interpretativa declaratio debet esse congrua, scilicet quando verba eam patiuntur, n. 35.
 Verborum certitudo declarat certitudinem intellectus, n. 36.
 Verba precisa significationis non possunt recipere aliam interpretationem, n. 37.
 Tamen si possunt restringi & extendi intra limites significationis, n. 38.
 Interpretativa declaratio est qua addit qualitatem demonstrativam, non autem qua alterat subiectum, n. 39.
 Interpretativa declaratio sustinetur facta circa circumstantias actus, secus circa ejus substantiam, n. 40.
 Interpretatio circa substantiam actus dicitur novus actus & gravamen, n. 41.
 Prout si sententia pura executor velit addere executionem, ibid.
 Declarationem interpretativam sententia quotidie faciunt executores supremorum tribunalium absque excessu reatu, n. 42.
 Executori cum principale committitur, videtur declaratio interpretativa etiam commissa, n. 43.
 Declarandi facultas qua venit accessorie ad contractum, in heredem transit cum ipso contractu, n. 44.
 Ab interpretativa declaratione iusta & legit. facta per executores, appellationsi emissa non est deferendum, sicuti nec ab ipsa executione cui hac inest declaratio, n. 45.
 Interpretationem non congruam verbis sententia & minus legitimam facere executores non patitur, n. 46.
 Interpretativa declaratio debet fieri non perimendo sed exprimendo, n. 47.
 Interpretativa declaratio debet esse verisimilis, n. 48.
 De vocabuli significatione ubi tractatur, non est recurrendum ad arbitrium iudicis, n. 49.
 Interpretativa declaratio debet fieri circa contenta in verbis sententia, non autem extra limites verborum quia illa dicitur in prejudicium tertii, n. 50.
 Ab executore perperam interpretante sententia vel excedente, appellationsi emissa est omnino deferendum, n. 51.
 Exempla plura hujus doctrina redduntur obiter, n. 51.
 52. 53. 54. 55. 56. & 57.
 Interpretationis iniquitas executoris quo modo & ex quibus sit probandum, n. 58.
 Interpretatio ea sola executori permittitur qua deducitur ex verisimilibus conjecturis in processu, verborum significatione, & natura attentatis, n. 59.
 Interpretatio juris tantum valet quantum propria verborum significatione, qua perinde habetur ac si esset expressa, n. 60.
 Interpretatio qua subintelligitur juris intellectiva dicitur, non extensiva, n. 61.
 Sententia debet interpretari prout de jure fieri debet & adjuris sensum referenda, n. 62.
 Verba iudicis debent intelligi secundum mentem juris, num. 63.
 In sententia veniunt ea que legis dispositione aut presumptione inesse dicuntur, n. 64.
 Verba sententia sunt civiliter intelligenda, n. 65.
 Sententia debet interpretari ut non contineat iniustitiam, n. 66.
 Interpretatio facienda est ut sententia iusta appareat cum iusta presumatur, n. 67.
 Interpretatio sententia dubia sumitur ex actis, cum presumatur lata ex causa in processu deducta, & qua ex eo apparet, n. 68.
 Acta sunt vehiculum ad sententiam, & ideo sententia ex mente actorum aperitur, n. 69.

Sententia presumitur lata ex causa deducta in libello, & petitione, & juxta illam erit interpretanda, n. 70.
 Agenti inter dicto uti possidetis, & succumbenti, volenti postea agere ex nova turbatione contra eundem reum an ei obstat exceptio rei iudicate, n. 71.
 Ex nova possessione superveniente datur rei vindicatio contra semel absolutum, n. 72.
 Exceptio rei iudicate obstat ubi datur identitas rei, cause, & personarum, n. 73.
 Absolutus reus conventus interdicto uti possidetis, ex eo, quia non est probata turbatio de novo, post sententiam turbanti non prodest iudicata, n. 74.
 Contra reum semel absolutum in interdicto uti possidetis, ex eo quod actor non probavit possessionem suam ob novam turbationem, non potest actoriterum agere, n. 75.
 Nisi agat ex nova possessione & ex nova causa, ibid.
 Absolutoria sententia ex qua causa lata sit in interdicto uti possidetis, si nec ex ea, nec ex actis appareat an ob novam turbationem actori iterum agentis obstat exceptio rei iudicate, n. 76.
 Interpretari debet sententia in favorem condemnati ut minus ei noceat, n. 77.
 Interpretatio facienda est in dubio contra eum qui se fundat in sententia, sicut & in contractu, n. 78.
 In sententia se fundans debet habere rem veram, n. 79.
 Absolutoria sententia in criminalibus ex qua causa sit lata ex actis investigandum est, ut assignativa aut interlocutoria ab observatione iudicis dicatur, n. 80.
 Dispositio etiam legalis a consuetudine recipit interpretationem, cum qua iudicis potestas se conformare presumitur, n. 81.
 Absolutus reus ob non probatum delictum censetur ab observatione iudicis, & iterum ex novis iudiciis potest reus molestari, n. 82. & sursum.
 Causa ex qua sententia fuerit lata si ex ea nec ex actis appareat qua presumenda erit, n. 83.
 Sententia qua quis est condemnatus in exilium ex qua non appareat de quo senserit an de praeiudicio, an de voluntario, de praeiudicio intelligenda est, n. 84.
 Cautionem uxori prestare condemnatus vir ob ejus severitatem, alias fiet divortium, an sententia satisfaciatur prestando cautionem etiam juratoriam, & executor excedat illum precise ad fidei iussos compellens, n. 85.
 Verba iudicis debent intelligi secundum mentem juris, n. 86.
 Cautio simpliciter sumpta an de jure intelligatur de verbali obligatione tantum cum hypotheca & bonorum obligatione, n. 87.
 Fidei iussores non reperire maxima est difficultas excusabilis ab obligatione prestandi, n. 88.
 Sententia si ob impossibilitatem non potest adimpleri in eo super quo lata est, exequitur in eo quo potest, n. 89.
 Sententia qua quis condemnatur ad conservandum fidei iussorem suum indemnem ab alterius obligatione si hac fuerit extincta, quia compulsus solvit fidei iussor, intelligitur ut solutum sibi restituatur, n. 90.
 Sententia absolvens tutorem a tutela, intelligitur ab ejus ratione reddenda super quo actum fuit, n. 91.
 Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti soluti, si non reperitur, cogitur liberare victorem, n. 92.
 Cautio ubi a jure requiritur plena, sufficiens, recta, aut competens, juris interpretatione intelligitur de fidei iussoria, vel pignoratitia, n. 93.
 Cautio uxori prestanda a viro ob ejus severitatem, debet esse sufficiens, n. 94.
 Cautionem debet iudex recipere per quam mulier sit magis secunda a severitate viri, n. 95.
 Interpretari debet sententia ut in juris dispositione conformetur, n. 96.
 Verba civiliter sunt intelligenda & applicanda proportionalibus, n. 97.
 Verba sententia in dubio interpretanda juxta naturam actionis intentata, n. 98.

Sententia precise obligat, n. 99.
 Sententia ultra non extenditur quam importat verborum sonus, quia tantum disponit quantum loquitur, n. 100.
 Ex sententia non aliud inferitur, nisi quatenus vis verborum & necessitas patitur, n. 101.
 Cautionem ad exigendam a viro prestandam uxori, executor datus non excedit si illum precise compellat ad fidei iussos, vel pignora, a. 102.
 Cautionis ad prestationem ut vir condemnatur, plurimum potest iudicis arbitrium, n. 103.
 Impossibile est obrinenti rem iudicatam precise satisfieri, consulitur meliori modo quo possit, n. 104.
 Periculum uxoris ob viri severitatem non recipit estimationem, n. 105.
 Cautionem prestare vir condemnatus vel in defectum fiat separatio quoad torum, si fidei iussos aut pignora non prestet, potest sententia exequi in separatione, n. 106.
 Condemnatus ad centum qua si non solvat condemnatur ad exilium, non solvendo sit executio in secunda parte sententia, n. 107.
 Clericus injuriator condemnatus ad debitam honoris satisfactionem, executor an excedat illum astringens palidioniam recantare, n. 108.
 Jure canonico deficiente, recurrendum est ad leges & consuetudines regni potius quam ad Imperiales, n. 109.
 Palidioniam recantare non debet Clericus injuriator, cum nobilitatis privilegio fungatur contra Bernard. Diaz communiter reprobatur, n. 110.
 Clerico injuriatori jure canonico opposita est poena ad satisfactionem honoris injuriam passi, n. 111. & qualis, ibi.
 Clericus condemnatus actione injuriarum efficitur infamis, n. 112.
 Qui pro bono pacis, non tamen servata legis regie forma, verba satisfactoria dedit injuriato, non efficitur infamis, quia tunc non dicitur se despicere, n. 113.
 Condemnati plures simpliciter intelliguntur pro rata condemnari, licet unusquisque in solidum fuerit per scripturam obligatus de jure, n. 114.
 Obligatio originalis licet sit concepta in solidum, ea tamen qua oritur ex sententia, est pro rata secundum juris dispositionem, n. 115.
 Omissum seu non expressum in sententia habetur pro omisso, n. 116.
 Tutores plures condemnati simpliciter ad reddendum rationem tutela, intelliguntur pro rata in solidum, n. 117.
 Condemnari plures colligentes simpliciter in expensis unusquisque tenetur pro parte sua dumtaxat, n. 118.
 Sententia lata contra plures simpliciter, intelligitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum, n. 119.
 Si ex sexdecim obligatis in solidum quatuor tantum conventi simpliciter condemnentur pro rata, condemnati intelliguntur habito respectu ad omnes obligatos, non ad solos condemnatos, n. 120.
 Quia in residuo absoluti intelliguntur, n. 121.
 Quod fallit nisi iudex habuerit respectum ad libellum quo instatum fuerit omnes condemnari, in solidum omnes condemnari intelliguntur, n. 122.
 Qualitates omnes qua insunt in termino relato, repetuntur in termino referente, n. 123.
 Stylus tribunalium, quo est introductum ut sententia dubia declaratio sit petenda intra eandem diem naturalem, reprobatur, n. 124.
 Iudex non potest alterare & mutare sententiam, aut ejus substantiam, n. 125.
 Interpretationem extensivam facere potest iudex circa sententia accessoria, puta fructus, expensas, &c. & tunc non nisi intra diem naturalem, n. 126.
 L. Paul. la 2 ff. de re jud. interpretatur, ibid.
 Interpretativa declaratio verbi dubii, aut orationis confusa sententia, etiam post diem naturalem peti potest, num. 127.

Declarandi facultas non praescribitur etiam per mille annos, n. 128.
 Actum post aliquem terminum qui facere non potest, tamen potest jam factum declarare, n. 129.
 Sententiam licet iudex mutare aut corrigere non possit, tamen potest declarare, n. 130.
 Executores rei iudicate & Curii Regii emanati, possunt post longam temporis distantiam declarationem interpretativam sententia dubia adhibere, ergo multo fortius Senatores qui eam tulerunt, n. 131.

AB executore quomodolibet interpretante; sive bene sive male, appellationem interpositam licitam esse, videtur probari, cum ipse ad interpretandam sententiam, quae sibi exequenda committitur, careat potestate. Primum quoniam illemet debet declarare, & interpretari, qui disposuit, & actum gessit, l. ex facto, ff. de vulg. & pupill. & ibi Bal. verbo in text. ibi interpretari, ubi etiam Alex. nota. 2. lll. 2. nota. ff. de vulg. & pupilla. l. Nerati, ff. de regular. jur. l. fin. Cod. de leg. cap. inter alia §. ut igitur, & ibi gloss. super verbo, interpretat. de sentent. excomm. & ibi Felin. imò nullus alius potest declarare, nisi illemet qui disposuit, B. in l. edita, versiculo quandoque vol. Cod. de eden. Bal. in l. fin. versiculo ultim. nota. Cod. de legib. lll. in l. inter stipulantem, §. si Stichum, versic. gloss. in verbo, actori, ff. de verbor. obligat. Decius in cap. cum venissent, vers. & etiam notandum est, de iudic. ut de notario interpretante verba dubia sua scripturae, dicit Socin. consil. 94. versic. praeterea, & versic. haec omnia volum. 1. Calcan. consil. 48. vers. tertio quia, & consil. 69. versic. tertio quia. Alciat. in tract. praesump. in 3. reg. praesumpt. 13. n. 12. ergo executor, qui sententiam non tulit, interpretari, & declarante sententiam non poterit.

Secundo & fortius probatur, nam successores in officio, & jurisdictione non potest intentionem sui praedecessoris declarare. Bal. in l. vers. sed nunquid hoc potest, Cod. de sentent. ex brevil. recit. & in l. edita, vers. decimo oppono C. de edendo, & in l. si ut proponis, vers. sed nunquid nuncius. C. de executione rei jud. B. in l. inter stipulantem, §. si Stichum, vers. idem puto in jud. ff. de verb. oblig. Angel. in l. ex facto, in princ. in textu ibi solent interpretari, ubi Imol. vers. tertio nota. ff. de vulg. & pupill. Felin. in cap. per tuas, in 2. nota de simonia, & in cap. cum venissent, versic. potestas interpretandi, & ibi Decius versic. & successores in officio de iudicis. Lanfran. in cap. quoniam contra, in verbo, interlocutoria, versic. ulterius dubitatur, de probatio. Rebuff. in l. quod iussit. 2. nota. n. 164. ff. de re judi. facit quod aliis dicitur, haeridem non posse voluntatem defuncti declarare, & interpretari, ut exactissime prosequitur Anton. Gabriel. commun. concl. lib. 6. tit. regul. jur. conclusione 2. an. 74. & segg. & quod facultas declarandi non transeat ad haeridem successorem, de quo per Arias Pinel. in repet. l. 2. Cod. de bonis ma. a. n. 111. Covar. lib. 2. var. cap. 18. Burg. de Paz. in l. 2. Tauri a. n. 423. & alibi per Doctores, ergo executor facultatem non habet interpretandi, aut declarandi, & per consequens illud faciens dicitur omnino excedere.

Sed iis non obstantibus, contrarium verius censeo, & federe distinctionis, nam ut agimus de interpretatione, & declaratione, quae fit, & pendet ex mera voluntate: & ista non potest fieri per successorem, ut puta quando iudex condemnavit aliquem in amputatione manus, qui potest interpretari, an dextera, an de sinistra intellexerit, unde pendet voluntas ejus, ideo haec interpretatio cum non congruat voluntas successori, in eum non transit, sicut nec in haeridem, & ita procedunt Doctores superius allegati, & alii adducti per mox citandos.

Aut agimus, & loquimur de declaratione, vel interpre-